

ZÁKON

Č. 83/1990 Sb.

o sdružování občanů

ve znění novel č. 300/1990 Sb., 513/1991 Sb., 68/1993 Sb., 151/2002 Sb., 230/2006 Sb., 342/2006 Sb., 33/2008 Sb. a 227/2009 Sb.

Federální shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Úvodní ustanovení

§ 1

(1) Občané mají právo se svobodně sdružovat.

(2) K výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu.

(3) Tento zákon se nevztahuje na sdružování občanů

- a) v politických stranách a politických hnutích,
- b) k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání,
- c) v církvích a náboženských společnostech.

§ 2

(1) Občané mohou zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace (dále jen "sdružení") a sdružovat se v nich.

(2) Členy sdružení mohou být i právnické osoby.

(3) Sdružení jsou právnickými osobami. Do jejich postavení a činnosti mohou státní orgány zasahovat jen v mezích zákona.

(4) Vojáci v činné službě nemohou vytvářet odborové organizace a sdružovat se v nich. Rozsah oprávnění odborových organizací sdružujících příslušníky Sboru národní bezpečnosti a sborů nápravné výchovy při uplatňování a ochraně jejich sociálních zájmů stanoví zvláštní zákon.

§ 3

(1) Nikdo nesmí být nucen ke sdružování, k členství ve sdruženích ani k účasti na jejich činnosti. Ze sdružení může každý svobodně vystoupit.

(2) Nikomu nesmí být občansky na újmu, že se sdružuje, že je členem sdružení, že se účastní jeho činnosti nebo jej podporuje, anebo že stojí mimo ně.

(3) Práva a povinnosti člena sdružení upravují stanovy sdružení.

§ 4

Nejsou dovolena sdružení

a) jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávisť a nesnášlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony;

b) která sledují dosahování svých cílů způsoby, které jsou v rozporu s ústavou a zákony;

c) ozbrojená nebo s ozbrojenými složkami; za taková se nepovažují sdružení, jejichž členové drží nebo užívají střelné zbraně pro sportovní účely nebo k výkonu práva myslivosti.

§ 5

Sdružení nesmějí vykonávat funkci státních orgánů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Nesmějí řídit státní orgány a ukládat povinnosti občanům, kteří nejsou jejich členy.

Registrace a vznik sdružení

§ 6

(1) Sdružení vzniká registrací.

(2) Návrh na registraci mohou podávat nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let (dále jen "přípravný výbor"). 1) Návrh podepíše členové přípravného výboru a uvedou svoje jména a příjmení, data narození a bydliště. Dále uvedou, kdo z členů starších 18 let je zmocněncem oprávněným jednat jejich jménem. K návrhu připojí stanovy ve dvojím vyhotovení, v nichž musí být uvedeny:

- a) název sdružení,
- b) sídlo,
- c) cíl jeho činnosti,
- d) orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení,
- e) ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem,
- f) zásady hospodaření.

(3) Pokud stanovy neurčují něco jiného, jedná jménem sdružení až do vytvoření orgánů uvedených v odstavci 2 písm. d) přípravný výbor.

(4) Název sdružení se musí výrazně lišit od názvu právnické osoby, která již vyvíjí činnost na území České republiky, od názvu orgánu veřejné moci České republiky, od názvu mezinárodní organizace, jejího orgánu nebo její instituce a od názvu Evropské unie a jejích orgánů.

§ 7

(1) Návrh na registraci se podává ministerstvu vnitra České republiky (dále jen "ministerstvo").

(2) Nemá-li návrh náležitosti podle § 6 odst. 2 a 4 (anebo jsou-li údaje v něm neúplné nebo nepřesné), ministerstvo na to přípravný výbor bezodkladně, nejpozději do 5 dnů od doručení návrhu, upozorní s tím, že dokud tyto vady nebudou odstraněny, řízení o registraci nebude zahájeno.

(3) Řízení o registraci je zahájeno dnem, kdy ministerstvu došel návrh, který nemá vady uvedené v odstavci 2. O dni zahájení ministerstvo bezodkladně vyrozumí zmocněnce přípravného výboru.

§ 8

(1) Ministerstvo registraci odmítne, jestliže z předložených stanov sdružení vyplývá, že

- a) jde o organizaci uvedenou v § 1 odst. 3,
- b) stanovy nejsou v souladu s § 3 odst. 1 a 2,
- c) jde o sdružení nedovolené (§ 4),
- d) cíle sdružení jsou v rozporu s požadavky uvedenými v § 5.

(2) O odmítnutí registrace rozhodne ministerstvo do 10 dnů ode dne zahájení řízení. Rozhodnutí doručí zmocněnci přípravného výboru. 3)

(3) Proti rozhodnutí o odmítnutí registrace mohou členové přípravného výboru podat do 60 dnů ode dne, kdy rozhodnutí bylo jejich zmocněnci doručeno, opravný prostředek k nejvyššímu soudu republiky.

(4) Soud rozhodnutí ministerstva zruší, jestliže nebyly dány důvody k odmítnutí registrace. Den právní moci takového rozhodnutí soudu je dnem registrace sdružení. Na žádost zmocněnce přípravného výboru mu ministerstvo zašle jedno vyhotovení stanov, na němž vyznačí den registrace.

(5) Nebylo-li zmocněnci přípravného výboru do 40 dnů od zahájení řízení doručeno rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace, sdružení vznikne dnem následujícím po uplynutí této lhůty; tento den je dnem registrace. Na žádost zmocněnce přípravného výboru mu ministerstvo zašle jedno vyhotovení stanov, na němž vyznačí den registrace.

§ 9

(1) Pokud ministerstvo nezjistí důvod k odmítnutí registrace, provede do 10 dnů od zahájení řízení registraci a v této lhůtě zašle zmocněnci přípravného výboru jedno vyhotovení stanov, na němž vyznačí den registrace, kterým je den odeslání. O registraci se nevydává rozhodnutí ve správním řízení.

(2) Ministerstvo vede evidenci sdružení a jejich organizačních jednotek, které jsou oprávněny jednat svým jménem.

(3) Organizační jednotky oprávněné jednat svým jménem oznamují ministerstvu název, sídlo, datum jejich vzniku a zániku. Tyto údaje jsou povinny oznámit ministerstvu do 15 dnů ode dne, kdy k jejich vzniku nebo zániku došlo. Změnu názvu a sídla jsou povinny oznámit ministerstvu do 15 dnů ode dne, kdy bylo jejich příslušnými orgány ve věci rozhodnuto.

(4) Název sdružení, datum jeho vzniku a zániku, jakož i údaje uvedené v odstavci 3 ministerstvo zapíše do základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci (dále jen „základní registr osob“). Ve lhůtách stanovených zvláštním zákonem 3a) ministerstvo zapíše do základního registru osob rovněž změnu uvedených skutečností.

(5) Pro výkon státní správy na úseku sdružovacího práva podle tohoto zákona může ministerstvo využívat referenční údaje ze základního registru obyvatel v rozsahu jména, popřípadě jmen, příjmení, adresy místa pobytu a dat narození.

§ 9a

(1) Odborová organizace a organizace zaměstnavatelů se stává právnickou osobou dnem následujícím poté, kdy příslušnému ministerstvu (§ 7 odst. 1) byl doručen návrh na její evidenci.

(2) Pro evidenci odborové organizace a organizace zaměstnavatelů platí obdobně ustanovení § 6 odst. 2, § 7 odst. 1 a § 9 odst. 4; ustanovení § 6 odst. 1, § 7 odst. 2 a 3, § 8 a § 9 odst. 1 se na odborové organizace a organizace zaměstnavatelů nevztahují.

§ 10

zrušen

§ 11

(1) Změnu stanov oznámí sdružení písemně ministerstvu do 15 dnů od jejího schválení a připojí ve dvojnásobném vyhotovení text změny.

(2) Jestliže změna stanov není v souladu s ustanoveními § 6 odst. 2 a 4, nebo jsou-li uvedené údaje neúplné nebo nepřesné, anebo jsou-li důvody k odmítnutí registrace podle § 8 odst. 1, ministerstvo na to sdružení bezodkladně upozorní. Sdružení je povinno tyto závady odstranit do 60 dnů ode dne doručení tohoto upozornění a ve lhůtě dalších 10 dnů o tom ministerstvo vyrozumět. Neučiní-li tak, ministerstvo sdružení rozpustí; proti rozhodnutí ministerstva je možné podat opravný prostředek u Nejvyššího soudu České republiky.

(3) Není-li důvod k postupu podle odstavce 2, zašle ministerstvo sdružení do 10 dnů od doručení tohoto oznámení podle odstavce 1 jedno vyhotovení změny stanov, na němž vyznačí, že bere změnu na vědomí.

Zánik sdružení

§ 12

(1) Sdružení zaniká

- a) dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením,
- b) pravomocným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpuštění.

(2) Pokud stanovы sdružení neurčují způsob dobrovolného rozpuštění nebo sloučení s jiným sdružením, rozhoduje o něm jeho nejvyšší orgán. Tento orgán oznámí zánik sdružení do 15 dnů příslušnému ministerstvu.

(3) Zjistí-li ministerstvo, že sdružení vyvíjí činnost,

- a) která je vyhrazena politickým stranám a politickým hnutím anebo organizacím sdružujícím občany k výdělečné činnosti nebo k vykonávání náboženství nebo víry v církvích a náboženských společnostech (§ 1 odst. 3);
- b) která porušuje zásady uvedené v § 3 odst. 1 a 2;
- c) která je v rozporu s § 4 nebo § 5;
neprodleně je na to upozorní a vyzve je, aby od takové činnosti upustilo. Jestliže sdružení v této činnosti pokračuje, ministerstvo je rozpustí. Proti tomuto rozhodnutí je možno podat opravný prostředek k Nejvyššímu soudu České republiky.

(4) Při přezkoumání rozhodnutí podle § 11 odst. 2 a § 12 odst. 3 postupuje soud podle ustanovení občanského soudního řádu o přezkoumání rozhodnutí jiných orgánů 3). Opravný prostředek má odkladný účinek; jsou-li pro to závažné důvody, může soud na dobu do právní moci svého rozhodnutí činnost sdružení pozastavit. Po tuto dobu smí sdružení vykonávat jen činnost nevyhnutelnou k plnění svých povinností podle zákona. Soud rozhodnutí ministerstva zruší, jestliže nebyly dány důvody k rozpuštění sdružení.

(5) Zjistí-li ministerstvo (§ 7 a 10), že způsobem uvedeným v § 12 odst. 3 jedná organizační jednotka sdružení, která je oprávněna jednat svým jménem, postupuje obdobně způsobem tam uvedeným. Ustanovení odstavce 4 platí obdobně.

§ 13

(1) zrušen

(2) Při zániku sdružení se provede majetkové vypořádání.

(3) Při zániku sdružení podle § 12 odst. 1 písm. b) provede jeho majetkové vypořádání 4) likvidátor určený ministerstvem.

(4) Způsobem uvedeným v odstavci 3 se postupuje též při zániku sdružení podle § 12 odst. 1 písm. a), není-li jeho orgán, který by majetkové vypořádání provedl.

§ 14

Zánik sdružení oznámí ministerstvo Českému statistickému úřadu do 7 dnů ode dne, kdy se o něm dozvěděl.

§ 15

Soudní ochrana

(1) Považuje-li člen sdružení rozhodnutí některého z jeho orgánů, proti němuž již nelze podle stanov podat opravný prostředek, za nezákonné nebo odporující stanovám, může do 30 dnů ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 6 měsíců od rozhodnutí požádat okresní soud o určení, zda je takové rozhodnutí v souladu se zákonem a stanovami

(2) Soud v řízení postupuje podle občanského soudního řádu.

§ 16

Smlouvy o součinnosti

(1) Sdružení mohou mezi sebou uzavírat smlouvy o součinnosti k dosažení určitého cíle, popřípadě k uplatňování jiného společného zájmu. K platnosti smlouvy je třeba písemné formy.

(2) Smlouvou o součinnosti se vymezí účel součinnosti, způsob jejího provádění, práva a povinnosti zúčastněných sdružení a prostředky, kterými k součinnosti přispívají. Pro svaz platí obdobně ustanovení tohoto zákona; jde-li o svaz odborových organizací nebo svaz zaměstnavatelů, platí obdobně ustanovení § 9a.

(3) zrušen

(4) Smlouvou o součinnosti může být vytvořen svaz zúčastněných sdružení, který je právnickou osobou. Pro svaz platí obdobně ustanovení tohoto zákona.

(5) Ve smlouvě o součinnosti může být stanoveno, že smlouva pozbude účinnosti dohodou zúčastněných sdružení, dosažením cíle, pro který byla uzavřena, nebo jinou skutečností ve smlouvě uvedenou.

Společná ustanovení

§ 17

Jsou-li schůze nebo jiná shromáždění sdružení přístupná veřejnosti, mají přítomní občané povinnosti účastníků shromáždění. 5) Nesmějí zasahovat do jednání, pokud předsedající nerozhodne jinak.

§ 18

V souladu s cíli své činnosti mají sdružení právo obracet se na státní orgány s peticemi. 6)

Přechodná a závěrečná ustanovení

§ 19

(1) Za sdružení již vzniklá podle tohoto zákona se považují dobrovolné organizace, které vznikly po 30. září 1951, nebo které byly za dobrovolné organizace prohlášeny podle zákona č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních, a které nezanikly. Tyto organizace jsou pouze povinny do 30. června 1990 oznámit ministerstvu uvedenému v § 7 odst. 1, popřípadě § 11 svůj název, sídlo a stanovy.

(2) Spolky vzniklé před 1. říjnem 1951 se považují za sdružení již vzniklá podle tohoto zákona, pokud nezanikly. Jsou povinny do 30. června 1990 oznámit ministerstvu uvedenému v § 7 odst. 1, popřípadě § 11 odst. 4 svůj název a sídlo. Pokud toto neučiní, ministerstvo se jich dotáže, zda hodlají nadále vyvíjet činnost. Nesplní-li spolek povinnost podle věty druhé ani do 31. 12. 1990, bude se mít za to, že tímto dnem zanikl.

(3) Údaje o sdruženích (§ 9 odst. 2) uvedených v odstavcích 1 a 2 oznámí ministerstvo (§ 7 odst. 1) Federálnímu statistickému úřadu k evidenci.

§ 20

Podmínky činnosti organizací s mezinárodním prvkem se řídí zvláštním zákonem. 7)

§ 20a

(1) Hodlá-li sdružení působící do 31. prosince 1992 na území obou republik, registrované ve Slovenské republice, vyvíjet činnost i nadále na území České republiky, podá návrh na registraci podle tohoto zákona do 30. dubna 1993. Pokud tak neučiní, jeho právo vyvíjet činnost na území České republiky podle tohoto zákona zaniká.

(2) Organizace s mezinárodním prvkem 7) povolené do účinnosti tohoto zákona federálním ministerstvem vnitra a které mají sídlo na území České republiky, se považují za organizace mající povolení ministerstva. Organizace mající sídlo na území Slovenské republiky podají ve lhůtě do 30. dubna 1993 žádost o povolení ministerstvu. Pokud tak neučiní, nemohou nadále vyvíjet činnost na území České republiky.

§ 21

Zrušují se

1. zákon č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o dobrovolné organizace;
2. vyhláška ministerstva vnitra č. 320/1951 Ú. l. (č. 348/1951 Ú. v.), o dobrovolných organizacích a shromážděních, ve znění vyhlášky ministra vnitra č. 158/1957 Ú. l., pokud jde o dobrovolné organizace;
3. vládní nařízení č. 30/1939 Sb., o tvoření zvláštních sdružení nepodléhajících platným předpisům o sdružování a o dozoru na ně;
4. § 2 zákona č. 126/1968 Sb., o některých přechodných opatřeních k upevnění veřejného pořádku;
5. § 2 odst. 8 písm. c) zákona č. 128/1970 Sb., o vymezení působnosti Československé socialistické republiky ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti;

6. § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 194/1988 Sb., o působnosti federálních ústředních orgánů státní správy.

§ 22

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. května 1990.

Havel v.r.

Dubček v.r.

Čalfa v.r.

Vybraná ustanovení novel

Čl.XXXVI zákona č. 342/2006 Sb.

Přechodné ustanovení

Sdružení registrovaná podle zákona č. 83/1990 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, uvedou svůj název do 3 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do souladu se zákonem č. 83/1990 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

1) § 8 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. (úplné znění č. 70/1983 Sb.).

3) § 244-250 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších změn a doplňků.

3a) § 4 odst. 3 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

4) Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník (úplné znění č. 80/1989 Sb.).

5) Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím.

6) Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním.

7) Zákon č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, ve znění zákona č. 157/1989 Sb.